

Pattegrise skal passes hver dag

Fokus: Især i den første die-uge skal du finde og håndtere de grise, som ikke trives. Flytter du grise fra en gylt, vil en ledig mælkekirtel yde 300 gram mindre fravænningsvægt i næste kuld.

Konklusion

- Halvdelen af kuldene har 1-2 grise, som skal håndteres for ikke at blive klemte.

af Flemming Thorup, chefforsker, ft@seges.dk

I mange besætninger ses de fleste døde pattegrise blandt levedygtige grise, som dør i den første die-uge. Det er også i den første die-uge, at flest grise flyttes væk, fordi de ikke trives.

Næsten alle søer kommer godt i gang med diegivingen og fravæner pøne grise, men mange søer kan have et eller to grise, som ikke klarer sig. De fleste gange kan man flytte grisen til en opsamlingssø i tide, så den overlever. Hvis ikke grisen flyttes hurtigt nok, vil den sultne gris komme ind under søen for at få lidt ekstra mælk. Hvis søen så lægger sig, vil grisen blive klemt. Er det så søens skyld? Eller er det grisen, som har taget en forkert beslutning? Hvis ikke grisen har mælk i maven ved obduktion, får søen skyld for ikke at give mælk, selv om de øvrige grise i kullet trives normalt.

Vi er ikke 100 pct. sikre på, hvorfor bestemte grise falder fra. Nogle er pattegrise, som er uheldige at die en mælkekirtel, som ikke fungerer,

men de fleste bliver formentlig skubbet væk fra deres kirtel af stærkere kuldsøskende.

I et forsøg fik søer med 15 gode kirtler 11 eller 13 grise i den første die-uge. Der forsvandt samme andel af fralystede eller døde grise i begge grupper, trods god plads ved yveret. Det kan skyldes, at pattegrisen rangorden opbygges gradvist. Lærebøgerne siger, at pattegrise dannes rangordenen indenfor de første dage i dieperioden, men vi kan se, at rangordenen først er stabil på dag 7. Mærkes grise op de første dage efter fødsel, bruger de samme patte næste gang, søen giver dem, men et par dage senere har mange af grisene byttet plads. Når grisen er 7 dage gamle, har de fundet deres endelige plads, som ofte holder til fravæning. Den ustabile rangorden den første die-uge kan give pattekampe, hvor enkelte (små) grise falder fra. Der findes ikke nogen god forklaring på, hvorfor disse rangkampe opstår, eller hvordan de kan undgås.

Der er altid en gylt i kullet, som er mindre end de øv-

Ro ved yveret giver en god diegiving, hvor alle grise får mælk.

Fakta

- De første uger i diegivingen kaldes søen med cirka 40 minutters interval, og grisene finder på plads. Når der er ro, bliver grisene hurtigere, og søen lægger mælk ned i 5-10 sekunder. En af de første grise kan gå til søens hoved og sige 'tak for mælk', mens resten eftermasserer yveret, så det giver mere mælk næste gang.

rige. Den skal ikke nødvendigvis flyttes. Det er kun de grise, som ikke trives, der skal tages hånd om.

Pas på kirtlen, når du flytter en gris

Flytning til opsamlingssø kan tit redde en utrivelig gris, men hos gylte kan det påvirke den fremtidige ydelse i den kirtel, som så ikke benyttes.

Gylte har sjældent tørre kirtler ved første faring. I 2012 viste en undersøgelse af 190 gylte, at kun 5 kirtler (0,25 pct.) af 2.700 kirtler var tørre

ved faring. Yversvamp kan opstå senere og er fundet hos 10 pct. af 640 slagtesøer i en anden dansk undersøgelse.

En kirtel tørrer ud efter faring, hvis den ikke bliver diet. Den vil normalt blive funktionel ved næste faring. En dansk/canadisk undersøgelse fra 2012 viste, at kirtler, som ikke dietes hos gylte, fravæner grise i næste diegiving, som vejer 300 gram mindre.

I en dansk afprøvning fik 44 søer dækket fire kirtler af ved faring. I næste diegiving var grisenes tilvækst ikke påvirket

af, om de diede en kirtel, som var dækket af i sidste kuld.

Kirtler som falder fra, fordi de ikke dietes, kan blandt andet skyldes syge grise, klemte grise, uro efter hyppige ombytninger, blodforgiftning og inventar, som spærrer for en kirtel. Der mangler dog flere bud på, hvorfor der flyttes så mange pattegrise kort tid efter kuldudjevning.

Yver opmærksom hvis der flyttes mange grise fra gyltene, da det kan give en ydelsesnedgang i næste kuld.